Srovnání ochrany přírody a krajiny v České republice a Rakousku na příkladu NP Podyjí a Thayatal

Michaela Krpálková

Obsah

- Srovnání legislativy
- Srovnání územní ochrany přírody
- Srovnání NP aplikované na NP Podyjí a NP Thayatal

Srovnání legislativy

- ČR: zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ucelený systém chráněných území
- Rakousko: každá spolková země samostatný zákon o ochraně přírody, různorodé systémy kategorizace chráněných území - 24 druhů územní ochrany přírody, celostátně jsou používané kategorie:
  - národních parků (Nationalparks),
  - přírodních rezervací (Naturschutzgebiete),
  - přírodních památek (Naturdenkmäler),
  - chráněných krajinných oblastí (Landschaftsschutzgebiete)
- do právních řádů integrování paragrafů týkajících se evropské sítě chráněných území Natura 2000

Srovnání legislativy o národních parcích

- ČR:
  - podmínky vyhlášení a spravování chráněných území - zákon č. 114/1992 Sb.,
  - národní parky by měly být vyhlášeny samostatně zákonem
- Rakousko:
  - 8 zákonů o národních parcích

Srovnání územní ochrany přírody

- v obou zemích největší plochu zaujímají méně přísně chráněné oblasti (Landschaftsschutzgebiete a CHKO)
- přírodní lesní rezervace (Naturwaldreservat)
- přírodní park (Naturpark) - Rakousko podpora rekreace, udržitelného a ekologického turismu a ekologicky zaměřeného zemědělství, ČR ochrana krajinného rázu

	Česká republika	**Rakouská republika**
Rozloha (km2)	78 866	83 858
Počet obyvatel	10 504 203	8 375 000
Počet obyvatel na km2	133,19	99,87
Celkový počet velkoplošných chráněných území	29	255
Celkový počet maloplošných chráněných území	2 282	844
Počet lokalit Natury 2000	1128	220
% plochy chráněných území ve státě	15,80	35,00
% plochy národních parků ve státě	1,52	2,80
% plochy území typu CHKO ve státě	13,78	15,40
% plochy lokalit Natura 2000 ve státě	14,00	14,69

Srovnání kategorie chráněná krajinná oblast

- chráněná krajinná území - Landschaftsschutzgebiete
- největší podíl podle rozlohy
- 15 % rozlohy Rakouska, 13,78 % rozlohy ČR
- Rakousko - podpora rekreace a turismu
- ČR - cestovní ruch až na druhém místě za ochranou přírodního prostředí

Srovnání kategorie národní park

- Národní park - mezinárodně nejpoužívanější kategorií územní ochrany přírody a krajiny, podmínky vyhlášení, provozování a přísnosti ochrany rozdílné - systém kategorizace IUCN
- Rakousko:
  - 6 NP,
  - Rada národního parku - zástupci obcí,
  - Fórum národního parku,
  - mnohem více soukromých vlastníků půdy – při vzniku nových národních parků se projednává vznik mnohdy mnoho let
- ČR:
  - 4 NP

Národní parky a chráněné krajinné oblasti v České republice

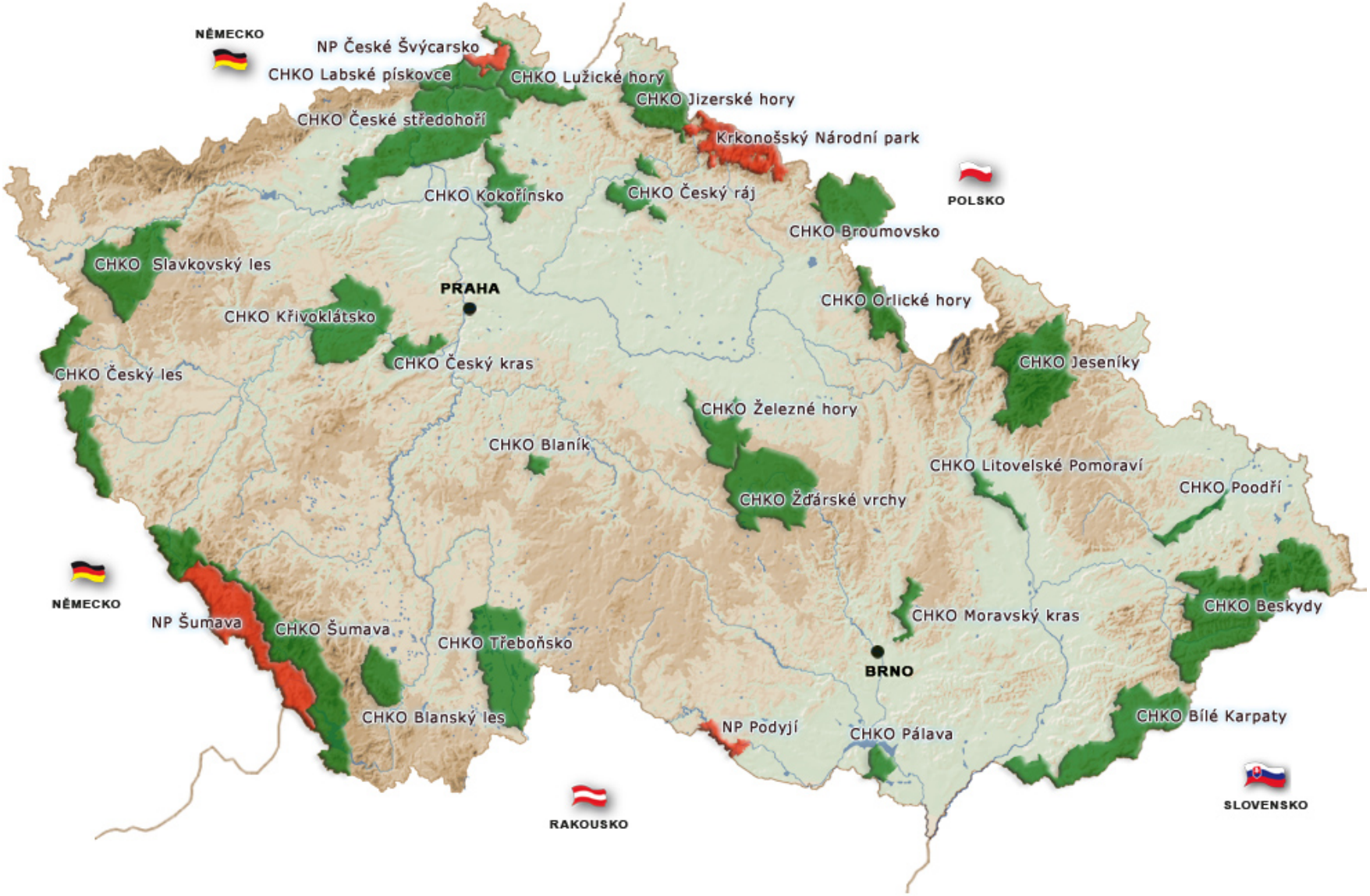

Österreichs Nationalparks

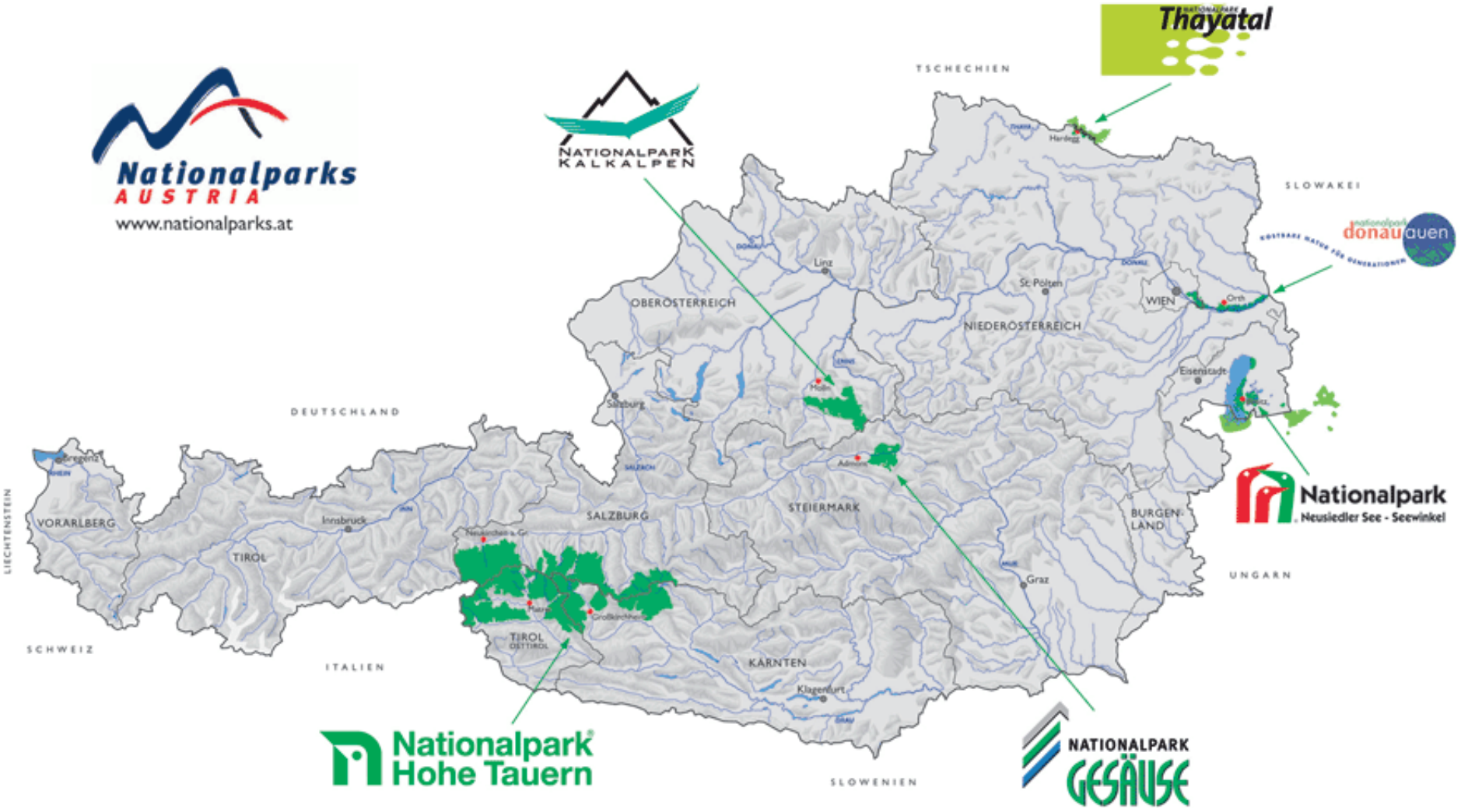

Srovnání NP Podyjí a Thayatal

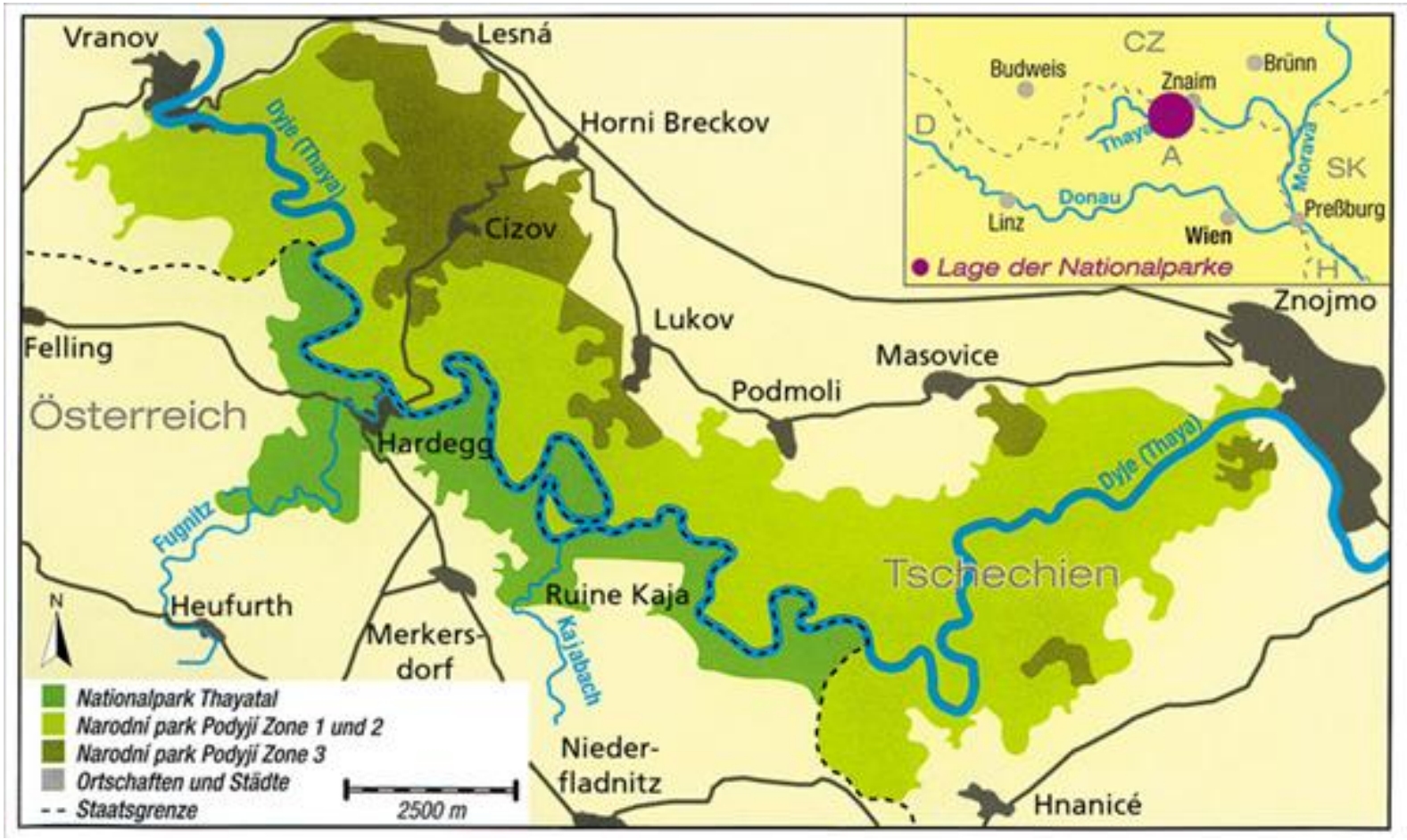

Národní park Podyjí

- Park byl vyhlášen nařízením vlády ČR č. 164/1991 Sb. ze dne 20. 3. 1991
- rozloha 6 259 ha + ochranné pásmo 2 900 ha (součástí 14 obcí nebo městských částí)
- 85 % území parku zalesněno
- 3 zóny ochrany přírody
- sběr hub a lesních plodů je možný ve všech zónách.

Národní park Thayatal

- 1995 nabývá platnosti Dolnorakouský zákon o národním parku
- 1997 je podepsána smlouva mezi Rakouskou republikou a Spolkovou zemí Dolní Rakousko o zřízení NP Thayatal s účinností od 1. 1. 2000
- 2001 národní park splnil kritéria IUCN o národních parcích
- město Hardegg – jediná obec přímo na území parku
- 90 % území NP Thayatal je pokryto lesy
- houby a lesní plody se nesmějí trhat
- 3 zóny ochrany

	NP Podyjí	NP Thayatal
rozloha (ha)	6259	1331
I. zóna (ha)	2220	1260
II. zóna (ha)	2260	70
III. zóna (ha)	1779	1
ochranné pásmo (ha)	2900	0
zalesněno (%)	85	90
počet obcí na území NP a v jeho ochranném pásmu	14	1

Správa národních parků

- Rakousko: společnost s ručením omezeným Nationalpark Thayatal GmbH, Fórum národního parku
- ČR: Správa Národního parku Podyjí je příspěvková organizace Ministerstva životního prostředí
- zřízena komise, která projednává společné problémy obou národních parků

Šumná
Olbramkostel
Hluboké Mašůvky
Plaveč
Plenkovice
Kravsko
Lesná
Onšov
Vranov nad Dyjí
Žerůtky
Vracovice
Horní Břečkov
Milíčovice
Únanov
MRAMOTICE
KASÁRNA
NÁRODNÍ PARK PODYJÍ
Čížov
Citonice
PŘÍMĚTICE
Kuchařov
Felling
Lukov
Bezkov
Mašovice
ZNOJMO
Hardegg
Podmolí
Mallersbach
Dobšice
Sedlešovice
Nový Šaldorf-Sedlešovice
NATIONALPARK THAYATAL
Merkersdorf
NÁRODNÍ PARK PODYJÍ
Heufurth
Havraníky
Waschbach
Fronsburg
Pleißing
Niederfladnitz
Hnanice
Šatov

Turistické značení

- ČR: jednotné turistické značení, Klub českých turistů, jedna z nejhustších a nejkvalitnějších sítí turistických cest na světě, trasy pro cyklistické a běžecké lyžování
- Rakousko: značení se liší podle spolkové země i regionu, propagované turistické trasy bývají velmi dobře vybaveny lavičkami, vyhlídkovými věžemi nebo vyhlídkami, přístřešky i odpadkovými koši, především v národních parcích.
- NP Podyjí: 80 km turistických tras a 68 km cyklostezek, hipostezky
- NP Thayatal: asi 21 km turistických tras, cyklotrasy vedou už většinou mimo území NP

Cyklistické značení v okolí Neziderského jezera

Značení v NP Dunajské luhy

Značení v NP Thayatal

Český rozcestník

Informační centra

- ČR: využití již existujících budov, otevřeno je v hlavní turistické sezoně, ve vedlejší sezoně pak povětšinou o víkendech
- Informační centrum NP Podyjí - Čížov
  - Správa NP Podyjí se nenachází v jedné budově,
  - informační kancelář s prodejem pohlednic, přednáškovým sálem a stálou výstavou o přírodě Podyjí,
  - před centrem jsou lavičky, chybí parkoviště,
  - roční návštěvnost 10 tisíc turistů,
  - od června do srpna otevřeno denně, v dubnu, květnu, září a říjnu pak o víkendech a o svátcích.
- Rakousko: k hlavním informačním centrům přistupují odlišně - v jednom komplexu je nejen návštěvnické centrum, ale i sídlo správa NP, ekologická stavba, k prodeji bývají místní produkty nebo biopotraviny, u centra se nachází parkoviště, otevírací doba je často celoroční, další služby
- Nationalparkhaus - poblíž Hardeggu
  - slouží jako správní budova a návštěvnické centrum NP Thayatal - otevřen v roce 2003,
  - ekologická bezbariérová budova,
  - v budově: výstava „Dějiny přírody – historky z Podyjí“, restaurace a kavárna Thayatal, obchod, pobočka pošty, výběh pro kočky divoké, přírodovědné laboratoře, přednáškový sál a seminární místnost ,
  - v areálu parkoviště, odpočinkový prostor a zážitkový park pro děti,
  - roční návštěvnost 25 tisíc lidí,
  - otevřeno denně od března do listopadu.
- informační brožury na srovnatelné úrovni

Informační centrum NP Podyjí - Čížov

Informační centrum NP
Neusiedler See - Seewinkel

Opatření managementu 1

- opatření jsou v závislosti na zóně ochrany
- nejpřísnější ochrana - I. zóna v ČR a Naturzone v Rakousku - nenarušovaný vývoj, omezen vstup turistů
- v dalších zónách k zásahům člověka dochází - lov zvěře, rybolov, sečení luk, pastva, kácení dříví, ekologické zemědělství

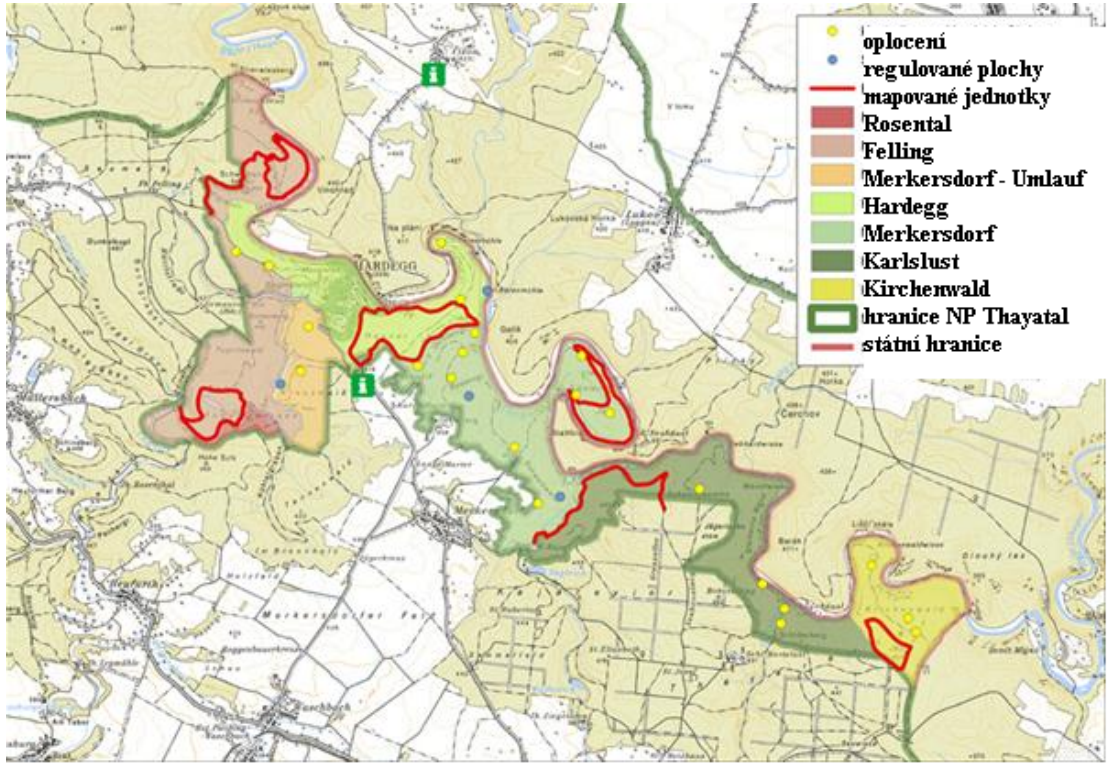

mapa managementu divoké zvěře – NP Thayatal

Opatření managementu 2

- management opatření je provázaný
- parky spolupracují při tvorbě svých plánů a uskutečňování příslušných opatření
- nedaří se zmírnit vliv Vranovské vodní elektrárny na řeku Dyji
- NP Podyjí oproti NP Thayatal hospodaří s lesy na svém území
- 75 % území cíleně necháno samovolnému vývoji a 25 % výměry národních parků jsou teritoria určená pro trvalou aktivní péči, aby se přiblížila přirozeným společenstvům

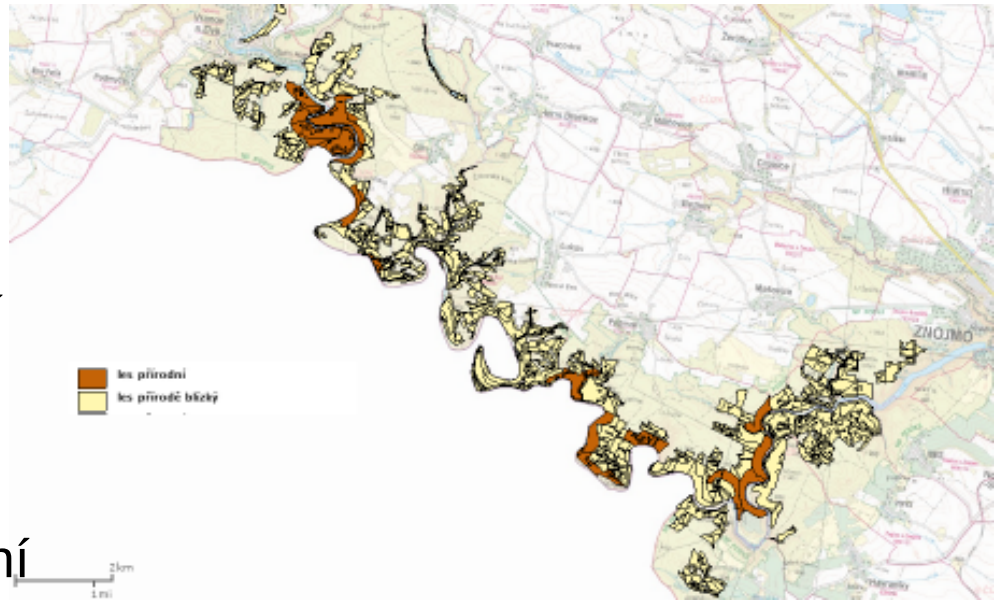

Závěr

- legislativa
- počet typů chráněných území
- rozdíly u NP
- rozdíly mezi NP Podyjí a Thayatal

Zdroje

- AOPK ČR. *Ústřední seznam ochrany přírody (ÚSOP)* [online]. 2012 [cit. 2012-04-05]. Dostupné z: http://drusop.nature.cz/.
- Česká republika. Zákon č. 114/1992 Sb.: o ochraně přírody a krajiny. In: *18/2010*. 1992, 5.
- KRPÁLKOVÁ, Michaela. *Srovnání ochrany přírody a krajiny v území CHKO a NP v České a Rakouské republice*. Pardubice, 2012. Diplomová práce. Univerzita Pardubice.
- MEZERA, Alois a kol. *Tvorba a ochrana krajiny*. Vyd. 1. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1979. 476 s.
- *Nationalparks Austria* [online]. [cit. 2012-02-16]. Dostupné z: http://www.nationalparks.at/np-index.
- PATZELT, Zdeněk. *Ochrana přírody a krajiny v České republice* [DVD]. Praha : Agentura ochrany přírody a krajiny, 2008.
- PLESNÍK, Jan. Kategorie Mezinárodní unie pro ochranu přírody pro chráněná území. *Ochrana přírody*. 2010, roč. 65, zvláštní číslo, s. 26-28. ISSN 1210-258X.
- *Umweltbundesamt*: *Environment Agency Austria* [online]. 2012 [cit. 2012-02-16]. Dostupné z: http://www.umweltbundesamt.at/en/.

Děkuji za pozornost

Michaela Krpálková

misa.krpalkova@seznam.cz